

Forum Liderów PPP 2022

28 czerwca 2022 r. odbyła się siódma edycja Forum Liderów PPP jako wydarzenie towarzyszące 11. Sesji Światowego Forum Miejskiego w Katowicach (World Urban Forum 11). Jest to najważniejsze spotkanie poświęcone polityce miejskiej, które organizowane jest przez agendę ONZ – UN Habitat (United Nations Human Settlements Programme – Centrum Narodów Zjednoczonych ds. Osiedli Ludzkich). Biorą w nim udział podmioty z całego świata.

Tegoroczna edycja poświęcona była realizacji strategicznych inwestycji publicznych związanych z energetyką i klimatem w modelu PPP. W czterech panelach dyskusyjnych wzięli udział najważniejsi eksperci w zakresie energetyki i ochrony klimatu oraz inwestycji infrastrukturalnych. Konferencja została objęta patronatem honorowym Ministerstwa Klimatu i Środowiska oraz Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej.

Transformacja klimatyczno-energetyczna jest konieczna

Eksperti zgodnie przyznali, że samorządy będą musiały znaleźć własne ścieżki do osiągnięcia efektywności klimatyczno-energetycznej.

Dotychczas w Polsce nie było wydarzenia poruszającego tematykę transformacji klimatyczno-energetycznej przy udziale partnerstwa publiczno-prywatnego, pomimo że zagadnienia te są w zasadzie równolegle omawiane w środowisku międzynarodowym. Wymiana wiedzy i doświadczeń pomiędzy podmiotami reprezentującymi wielu interesariuszy zielonych inwestycji może ułatwić identyfikację nowych sposobów, które usprawnią tę transformację.

W dyskusji na temat PPP warto pamiętać, że nie jest to forma finansowania inwestycji publicznych, lecz forma ich realizacji. Czynniki finansowe nie powinny być jedyną motywacją do uruchomienia PPP,

ponieważ strona publiczna także uczestniczy finansowo w projekcie. Jak podkreśliła Anna Łopaciuk, dyrektor programu Infrastruktura, Transport i Logistyka w BGK: „Zaangażowanie kapitału prywatnego do finansowania budowy, optymalizacja kosztów inwestycyjnych versus koszty utrzymania, wykorzystanie nowych technologii i doświadczenia wyspecjalizowanych podmiotów, a także podział ryzyk pomiędzy stronami umowy powodują, że PPP może być efektywniejszą formą realizacji inwestycji niż model tradycyjny. Gwarancja osiągnięcia przez przedsięwzięcie PPP efektów energetycznych i ekonomicznych jest tym ważniejsza w obliczu pogarszającej się kondycji finansowej samorządów i rosnących cen energii”.

Sponsorami wydarzenia byli: Granaria, Bank Gospodarstwa Krajowego, DLA Piper, Deloitte, AMS, Baltcap i BNP Paribas. Głównym patronem medialnym wydarzenia był magazyn „Forbes”.

Efektywność energetyczna jest na wyciągnięcie ręki

Pierwszy panel obejmował zagadnienia związane ze zwiększaniem inwestycji w OZE z wykorzystaniem formuły PPP oraz efektywnością energetyczną miast i regionów. Jego moderatorem był Grzegorz Nowaczewski z VP Plant. W panelu wzięli udział: Sławomir Mazurek, wiceprezes NFOŚiGW, Maciej Kopański, dyrektor inwestycyjny Baltcap, Mariusz Tomiczek, ekspert ds. fun-

duszy zewnętrznych i rozwoju w mieście Lubań, przedstawiona wyżej Anna Łopaciuk, Jacek Kosiński, partner w Kancelarii Jacek Kosiński Adwokaci i Radcowie Prawni.

Uczestnicy dyskusji zgodzili się z potrzebą zwiększania inwestycji w odnawialne źródła energii oraz podnoszenia efektywności energetycznej infrastruktury miast. Zdaniem Sławomira Mazurka i Anny Łopaciuk istnieje bogaty portfel instrumentów finansowych wspierających inwestycje infrastrukturalne JST. Obecnie zmienia się struktura wspomnianych instrumentów w kierunku dłużnych w miejsce tradycyjnych dotacji.

Uczestnicy konferencji zwracali uwagę na konieczność tworzenia starannej dokumentacji projektowej. Podkreślono, że sukcesy nie byłyby możliwe bez kompetencji zespołów ekspertów po obu stronach projektu, na co zwrócił uwagę Maciej Kopański.

Z kolei Jacek Kosiński wskazywał podczas dyskusji na konieczność wielokrotnej adaptacji długoterminowych umów zawieranych w modelu PPP do zmian w otoczeniu prawnym i biznesowym. Zmiany w przyszłości będą bezpośrednio związane z polityką klimatyczną oraz intensywnością transformacji energetyki tradycyjnej w kierunku energetyki rozproszonej.

Na zupełnie inny problem uwagę zwrócił Grzegorz Nowaczewski. Jego zdaniem wzrosty cen energii elektrycznej, gazu, opłat za ogrzewanie zaczną być odczuwalne dopiero w 2023 r. i kolejnych latach,

dlatego konieczne jest już teraz zabezpieczenie potrzeb lokalnych społeczności i opracowanie systemu oszczędności. Efektywność energetyczna może być dla nas już dzisiaj receptą i niejednokrotnie jest na wyciągnięcie ręki.

Transformacja klimatyczno-energetyczna miast

Dużą popularnością cieszył się drugi panel – *Systemowe podejście do transformacji*, gdzie określono, w jakich inwestycjach warto rozważyć udział partnera prywatnego. Moderatorem panelu była Agata Kozłowska z Investment Support, prawnik i doświadczony doradca w projektach PPP. W dyskusji wzięli udział: Danuta Kamińska, wiceprezes w Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii, Paweł Mzyk, zastępca dyrektora ds. zarządzania emisjami w Instytucie Ochrony Środowiska – Państwowym Instytucie Badawczym oraz kierownik KOBiZE, Grzegorz Grzybczyk, kierownik portfela projektów Zeroemisyjny Kraków w Urzędzie Miasta Krakowa, Paweł Łączkowski, Partner Associate w Deloitte, Marcin Borek, dyrektor Departamentu Inwestycji Samorządowych w PFR.

W panelu przedyskutowano zakres inwestycji, które mogą generalnie przyspieszyć transformację, w tym te z zakresu infrastruktury błękitno-zielonej, emisyjności istniejącej tkanki miejskiej, efektywności energetycznej budynków, elektromobilności, *smart city*, wykorzystania w miastach odnawialnych źródeł energii, modernizacji starej infrastruktury i spalarni *waste to energy*.

Czy miasta podołają wyzwaniom, jakie stawiają cele klimatyczne? Samorządy stoją przed koniecznością poszukiwania rozwiązań w obszarze odnawialnych, czystych i zielonych technologii. Ważne jest również to, aby rozwiązania te wykorzystywały i uruchamiały lokalny potencjał miast. Znaczenie nowej energetyki jako siły napędowej zmian przestrzennych widać wyraźnie w budownictwie i strukturach mieszkaniowych oraz w transporcie samochodowym w dużych skupiskach miejskich.

Ciekawym pomysłem jest realizacja odrębnych jednostek energetycznych wewnątrz przestrzeni miejskiej, obejmujących osiedla mieszkaniowe, przestrzenie biurowe i budynki użyteczności publicznej. Co więcej, w procesie transformacji energetycznej można wykorzystać odpady komunalne, co byłoby korzystne nie tylko ze względów środowiskowych, ale i finansowych.

Przedmiotem dyskusji były różne projekty inwestycyjne realizowane ze względu

na transformację energetyczną. Paweł Mzyk poruszył temat energii: efektywności energetycznej budynków, transformacji źródeł wytwórczych w ciepłownictwie i modernizacji sieci ciepłowniczych, modernizacji indywidualnych źródeł ciepła, rozwoju OZE (głównie na potrzeby własne). Wspomniał również o roli transportu, a więc zwiększaniu roli transportu publicznego, elektryfikacji transportu (także indywidualnego) i powiązanej z tym infrastruktury ładowania. Sposoby realizacji inwestycji omawiała też Danuta Kamińska, która przedstawiła metody działania Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii w imieniu miast.

Z kolei Paweł Łączkowski przedstawił przepisy prawne w zakresie OZE, dotyczące klastrów energetycznych oraz możliwości realizacji różnych inwestycji z partnerem prywatnym. W zakresie finansowym wskazał na KPO, w którym kamieniem milowym jest m.in. wdrożenie Instrumentu Zielonej Transformacji Miast oraz wsparcie ich zdolności w tym obszarze inwestowania. W odniesieniu do realizacji konkretnych projektów ciekawym narzędziem może być wciąż niedoceniana formuła PPP, która obecnie zyskuje na znaczeniu ze względu na brak środków finansowych wśród samorządów na realizację inwestycji. Warto także rozpatrzeć formułę klastra energii, w skład którego zgodnie z planowaną nowelizacją wchodzić ma co najmniej jedna jednostka samorządu terytorialnego. Ponadto panelista zwrócił uwagę na trzy kluczowe wyzwania transformacji, z którymi będą musiały zmierzyć się również samorządy: „Po pierwsze to struktura polskiej energetyki, budowanej przez lata na źródłach wielkoskalowych. Po drugie – zmienność regulacji, która nie sprzyja długofalowemu planowaniu inwestycji. Przede wszystkim jednak to czas potrzebny na doinwestowanie sieci energetycznych, nieprzygotowanych obecnie do funkcjonowania w ramach modelu energetyki rozproszonej”.

Marcin Borek mówił o udziale PFR we współfinansowaniu inwestycji w formule PPP, w tym m.in. instalacji przetwarzania odpadów w Olsztynie oraz innych inwestycji uwzględniających komponent transformacji energetycznej, jak np. parkingi, w ramach których budowane są stacje do ładowania samochodów energetycznych.

Grzegorz Grzybczyk przedstawił projekty planowane do realizacji w Krakowie, które to miasto zostało wybrane jako jedno ze 100 miast na liście Komisji Europejskiej dotyczącej misji 100 miast neutralnych klimatycznie

i inteligentnych do 2030 r. Wskazał na istotną rolę konsultacji społecznych w projektach PPP, szczególnie związanych z bezpośrednim wpływem na otoczenie mieszkańców. Wskazał też zielone inwestycje, które mogłyby być realizowane w partnerstwie z prywatnym inwestorem.

Współpraca PPP niezbędna w wielu inwestycjach

Trzeci panel moderowany przez dr hab. Agnieszkę Kopańską poruszał zagadnienia związane z możliwością wykorzystania formuły PPP oraz udziału podmiotów prywatnych w przyspieszaniu transformacji energetycznej i klimatycznej. Wśród panelistów znaleźli się prezydenci miast: Piotr Grzymowicz, prezydent Olsztyna, Arkadiusz Chęciński, prezydent Sosnowca, Jacek Karnowski, prezydent Sopotu, oraz przedstawiciele sektora prywatnego: Wojciech Czurzyński, prezes zarządu Multibud i inwestor Granarii, Konrad Płochocki, wiceprezes Polskiego Związku Firm Deweloperskich, Magdalena Zabłocka-Foulkes, radca prawny w DLA Piper.

Na wstępie prezydenci miast opowiedzieli o swoich doświadczeniach związanych z realizacją projektów w formule PPP. Piotr Grzymowicz przyznał, że projekt budowy instalacji termicznego przekształcania odpadów w Olsztynie bez PPP nie mógłby być zrealizowany. Wskazał jednak przy tym na długotrwałość procesu przygotowania przedsięwzięć realizowanych w tej formule. Co ważne, projekt ten jest niezbędny dla Olsztyna i kilkudziesięciu okolicznych gmin.

W opinii Arkadiusza Chęcińskiego partnerstwo publiczno-prywatne może być dobrym rozwiązaniem nawet dla tak złożonych projektów, jak energomodernizacja osiedla Juliusz w Sosnowcu. W tym zakresie ważne jest dobre opisanie zadań i oczekiwań wobec podmiotu prywatnego.

Jacek Karnowski argumentował natomiast, że PPP jest formułą ważną dla realizacji przedsięwzięć w mieście, jednak wiąże się z nią wyzwania związane np. z ustaleniem zasad współpracy z podmiotem prywatnym przy uwzględnieniu wieloletniego okresu trwania tej współpracy.

Na problem konieczności właściwego zaprojektowania umowy między partnerami zwróciła uwagę także Magdalena Zabłocka-Foulkes. Jej zdaniem niezbędne jest dobre wyważenie między koniecznością szczegółowości umowy a świadomością, że nie jest możliwe przewidzenie wszystkich przyszłych zdarzeń. Jednocześnie wskazała, że transformacja energetyczna

norm współpracy w zakresie budownictwa i określenie realnych do spełnienia wymogów dotyczących nowych budów oraz modernizacji budynków już istniejących.

Dlaczego temat transformacji klimatyczno-energetycznej jest tak ważny?

Ostatni panel będący sesją networkingową dotyczył potencjału wykorzystania PPP w finansowaniu inwestycji pod kątem zielonej transformacji, moderowany przez Bartosza Mysiorskiego, prezesa zarządu Centrum PPP. Uczestnikami panelu byli przedstawiciele sektorów publicznego, prywatnego i bankowego oraz doradztwa: Adriana Mierzwa-Bronikowska, partner w DLA Piper, Tomasz Lanišek, dyrektor rozwoju Smart City i Projektów w Urzędzie Miasta Kranj w Słowenii, Artur Zieliński, zastępca prezydenta miasta Płocka, Wojciech Ciurzyński, inwestor Granaria, Marek Kuzaka, prezes zarządu AMS, Adrian Pieńkowski, koordynator w Związku Banków Polskich, Jarosław Rot, dyrektor wykonawczy BNP Paribas.

Adriana Mierzwa-Bronikowska podkreśliła wagę strategicznego podejścia do tematu transformacji: „W kontekście rozwoju PPP i zielonej transformacji to, co było i jest nadal niezbędne, to planowanie strategiczne zarówno na poziomie samorządów, jak i centralnym. Od dawna mówi się o potrzebie polityk sektorowych PPP, które w sposób spójny i strategiczny pozwoliłyby skupić się na projektach najbardziej potrzebnych dla społeczeństwa i korzystnych z punktu widzenia *value for money*. Bez kompleksowego podejścia do analizy potrzeb społecznych w aspekcie sektorowym projekty są realizowane w sposób nieuwzględniający potencjału całego rynku i bywa, że się wręcz kanibalizują (np. projekty koncesyjne oparte na przychodach od użytkowników). Sektory, na które się wskazuje, to sektor portowy, WtE, szpitale bez usług medycznych czy edukacji”.

Podkreślono, że wskutek rosyjskiej inwazji na Ukrainę i nałożonych przez Unię Europejską sankcji gospodarczych pojawiły się nowe wyzwania w zakresie transformacji energetycznej. Ich powodem jest zakomunikowana niedawno przez Komisję Europejską inicjatywa REPowerEU – plan wytyczający drogę UE do niezależności energetycznej od rosyjskich paliw kopalnych do 2027 r. przy zmniejszeniu zużycia gazu ziemnego z Rosji o 2/3 do końca 2022 r. Stwarza to konieczność szerszego stosowania energii ze źródeł odnawialnych i technologii wykorzystujących wodór,

biometan czy biogaz oraz zwiększa skalę wyzwań dla UE i państw członkowskich w kontekście osiągnięcia celu neutralności klimatycznej do 2050 r. przede wszystkim w sposób efektywny kosztowo. Transformacja dotyczy w dużej mierze istniejącej tkanki miejskiej, co stanowi dodatkowe wyzwanie dla decydentów.

Jak powiedział Marek Kuzak: „Przedsięwzięcia w ramach zielonej transformacji, takie jak termomodernizacja czy zmiana na energooszczędne źródła oświetlenia ulicznego, to klasyk współpracy sektora publicznego i prywatnego. Widzimy jednak, że wyzwania są znacznie większe i potrzebne jest szersze zaangażowanie sektora prywatnego w działania proekologiczne. Także te dotyczące infrastruktury miejskiej, która w ostatnich dekadach przechodzi znaczącą metamorfozę. Nie wszystkie aspekty tych zmian są pozytywne. Mam na myśli tzw. betonozę, wypierającą tereny zielone. Naszą odpowiedzią na to zjawisko są EKO wiaty AMS. Dzięki tym mikroinwestycjom – wiatom z dachem pokrytym dywanem rozchodnikowym – wprowadzamy w przestrzeń miejską rozwiązanie z miniretencją wody, zmniejszeniem zapylenia, absorpcją CO₂. Pasażerowie zyskują zacienioną przestrzeń, owady miejsca do żerowania, ptaki są bezpieczniejsze dzięki oznakowaniu szklanych ścian. To świetny przykład, jak rozszerzać PPP. Rozwiązanie jest z powodzeniem stosowane od lat 90. w budowaniu infrastruktury przystankowej. Niestety, wciąż wiele samorządów wybiera wygodniejszą drogę – finansowania bezzwrotnego z udziałem funduszy pomocowych. Mam jednak nadzieję, że kolejne miasta z większą troską spojrzą na ekologię i takie rozwiązania jak zielone wiaty, wykorzystując przy tym potencjał partnerów prywatnych”.

Ponadto do 2030 r. planowane jest wycofanie w polskich miastach węgla jako paliwa w gospodarstwach indywidualnych, dlatego też konieczne będzie zastosowanie innych rozwiązań, np. wykorzystujących OZE. Szacuje się, że do tego czasu OZE ma mieć 32% udziału w produkcji energii elektrycznej, włączając w to ciepłownictwo i transport.

Kolejna edycja konferencji odbędzie się w marcu 2023 r. w Warszawie. Na stronie konferencji dostępne są dalsze szczegółowe informacje (www.forumliderowppp.pl). Planowane jest osiągnięcie zasięgu międzynarodowego z udziałem gości zagranicznych zarówno po stronie panelistów, jak i słuchaczy.

Oprac. i zdjęcia organizator

wymaga zaangażowania podmiotów publicznych i prywatnych, przy czym projekty komercyjne i rynkowe powinny być domeną prywatną. Zgodził się z tym kolejny panelista, Konrad Płochocki.

Wojciech Ciurzyński podkreślił, że o efektywności energetycznej infrastruktury decyduje jakość jej wykonania. Istotne jest również zadbanie o zielone otoczenie obiektów infrastruktury, tak aby budynki były otoczone przez właściwie zaprojektowaną zielenią. Jak podkreślił, ważna jest rola sektora publicznego, który w swoich planach przewiduje ukształtowanie takiego otoczenia, a jednocześnie angażuje podmioty prywatne w jego budowę.

Ciekawostką może być fakt, że budynki odpowiadają za aż 38% światowej emisji CO₂, przy czym 28% pochodzi z eksploatacji budynków, a pozostałych 10% spowodowane jest zużyciem energii niezbędnej do produkcji materiałów i technologii wykorzystywanych w budownictwie. Dlatego ważne jest wypracowanie efektywnych